ביצה פרק ראשון ביצה ח.

מסורת הש"ס

והא קא עביד גומא. וחייב משום בנין: **פטור עליה.** כדמפרש טעמא בפ"ק דמגילה[ד] דכיון דאינו צריך אלא לעפרה ולא לגומא אינו בונה ולא מורש אלא מקלקל וכל המקלקלים פטורים: **מאן דכר שמיה.** דקאמר שאפר כו' דמשמע דיהיב טעמא למילתיה דלעיל: **שהוסק מערב י"ט.** מאתמול דעתיה עליה לכל מילי: **אבל הוסק ביו"ט.** דליכא למימר דעתיה עלייה מאתמול אקור: **ואם ראוי לצלות בו כילה.** שיש עדיין רמץ מס: **מותר.** דמאתמול נעודש עליה היו מוכנים להסק ולצלי ולצלות ועודנו בתשמישו זה ואינו חזר להפוכו כיה מידי לצלייה כילה שקיל ליה נמי ומנח ליה על הדס: **הכנים עפר.** הרבה במקום אחד לצורך גנתו או לצורך מורכבתו לשוטתן בהן מותר לכסות בו דכל זמן שהוא צבור דעתיה עלייה לכל צרכיו: **מכנים אדם מלא קופתו עפר.** בסתם ונותנו במקום אחד ועושה בה כל צרכיו ולא אמרינן בטלה לה לגני קרקע הבית אינדי דזוטרא: **והוא שיחד לה בו'.** ולא שטחה דמוכחא מילתא דלצרכיו קא בעי לה. ובעפר תיחוח קאמר שאינו מחוסר לא חפירה ולא כתישה אלא הכנה: **בוי.** פסק היה פסק בהמה: **אין שוחטין אותו ביו"ט.** משום דשמא מיה הוא וצריך בסוי והוא אינו יכול לכסותו ביו"ט כדקתני: **ואם שחטו אין מכסין אם דמו.** דשמא בהמה הוא ואין בו מלות בסוי ואין מטלטלין העפר לכך: **ואם איתא.** דיש עפר שמוכן לכל צרכי אדם אפי' הוא בהמה לכסייה: **כדרב יהודה.** אם הכנים קופת עפר: ה"ג **ולטעמיך לכסייה בדקר נעוץ או באפר כירה.** דהא בהדיא תנא במתני' דמוכן הוא: **אפילו ודאי נמי.** דהא כב"ה קי"ל דאמרי ואפילו דיעבד בלא דקר נעוץ: **לא מבעיא קאמר.** הא דנקט כוי אין שוחטין כל שכן חיה גמורה הטעונה בסוי והוא אינו יכול ולרבותא אשמעינן כוי ולא מיבעיא ודאי: והא

בעפר תיחוח **והא קא עביד גומא.** תימה דמשמע דשייך גומא אף בעפר תיחוח ובשבת פרק כירה (דף לט. שם) אמרי' אין טומנין כילה בחול (רב) אמר גזרה שמא יטמין כרמץ (ור' זירא) אמר גזרה שמא יזיז עפר ממקומו מאי ביניייהו איכא ביניייהו עפר תיחוח פירוש למ"ד שמא יטמין כרמץ איכא למגזר אבל למ"ד שמא יזיז אין כאן משום שמא יזיז וי"ל דהתם מיירי שכל המקום סביב עפר תיחוח וכשמגביה הכילה אז נופל הקרקע ואין ניכר כאן שיש גומא אבל הכא מיירי שהוא קשה סביב והעפר תיחוח בתחלה ולא"כ כשמגביה (לא) (הכילה) נכרת הגומא: **ואינו צריך אלא לעפרה פטור.** משום (ו)דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה ופטור עליה ומימה דלא"כ פטור אבל אסור לכתחלה וי"ל דמשום שמחת י"ט מותר אפילו לכתחלה ולא"ת אם כן למה לי דקר נעוץ וי"ל דמ"מ בעינן שיהא מוכן מערב יום טוב: **הכי קאמר ואפר כירה מוכן הוא.** ומימה דאמרי' בפרק בסוי הדס (חולין דף פח: ושם) ב"ש אומרים אין מכסין באפר דאפר לא מקרי עפר והיכי (ז)קאמר הכא דאפר מוכן הוא לעשות בסוי לכ"ע דהא קתני ליה גבי ושוין במתני' וי"ל דמלתא דהכא באפי נפשה קאמר דבה כלומר ואפר הכירה מוכן הוא לענין טלטול שאר דברים כגון לכסות בו צואה וכיוצא בו אבל לא אבל אם איתא לכסייה כדרב יהודה, כלומר בעפר שהכנים. ודהיינו ולטעמיך ליכסייה בדקר נעוץ או באפר הכירה, אלא דלית ליה אחד מהן לא עפר ולא דקר נעוץ ולא אפר הכירה. אי הכי אפילו צבי או עוף ודאי לא ישחוט שאין לו במה לכסות את הדם. (ח)[ושיגיגן דלא מיבעיא קאמר וכו'].

ד) שבת נב: תגיגה י., ב) שבת כ., ג) חולין עט: פב: [כמורים פ"ב מ"ט], ד) [דף י.], ה) [ל"ל רבה], ו) [ל"ל ירב יוסף], ז) ופרש"י שם משום דקא עביד גומא, ח) [הדקר כל"ל], ט) [ועי' תוס' פסחים מז: ד"ה מתיב ריש"ל], י) והיכי קאמר רבה הכא כל"ל, כ) [ועי' תוס' שם מו. ד"ה כ"ש], ל) [ושם בד"ה גרירפא. ועי"ש תוס' לקמן לא: ד"ה אמר ר' זירא], מ) [עי' תוס' שבת קכ: ד"ה ח"ש].

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה בעפר וכו' כשמגביה העפר ניכרת הגומא:

מוסף רש"י

החופר גומא בשבת. היינו בנין הוא, ואם אינו צריך לה אלא ליטול את העפר, אף על פי שהכנין בני אינו חייב משום בונה (תגיגה י.) ואין כאן משום בנין בנים, דקלקול הוא ומרישה נמי לא חזיא, אבל אם היה צריך לה חייב משום בונה (שבת עג:). **מכניס אדם מלא קופתו עפר.** לכסות בו צואה ורוק ומעברה העפר בכיתו לאדן ושטלו תמיד לכל צרכיו (שבת ל:). **והוא שייחד לו קרן זוית.** דהוי כמוכן ושומר לבן, אבל נתנו בתמצע ביתו לעדרם רגלים, הרי הוא בטל לגני קרקעות הבית ותוקלה ואסור (שם). **כדי אין שוחטין אותו ביו"ט.** משום דלמא בסוי ומספקא לא מחלגינן יו"ט אם שחטו (חולין פב. וכעי"ז שם עט:).

עין משפט נר מצוה

נר א מיי' פ"ב מהל' יו"ט הלכה יח סמג לאוין עה טושע"ע א"ח סי' תלח סעיף יד:

נה ב מיי' פ"א מהל' שבת הלכה יח:

נו ג מיי' פ"ב מהלכות יו"ט הלכה יח סמג שם טושע"ע שם סעיף טו:

נז ד טושע"ע שם סעיף טז:

נח ה ו מיי' שם וסי' כ"ה מהלכות שבת הלכה כב טושע"ע א"ח שם סעיף יז וסי' שם סעיף לח:

נט ז מיי' פ"ג מהלכות יו"ט הלכה ג וסי"ד מהלכות שחיטה הלכה ד] טושע"ע שם סי' תלח סעיף יח [וטושע"ע יו"ד סי' כח סעיף ג]:

רבינו חננאל

פיסקא ואפר הכירה מוכן הוא. תניא כשאמרו אפר כירה מוכן לא אמרו אלא שהוסק מערב יו"ט, אבל אם הוסק ביו"ט אסור. ואם ראוי לצלות בו ביצה מותר. הכנים עפר לגינתו ולחורבתו מותר לכסות בו. אמר רב יהודה מכנים אדם מלא קופתו עפר ועושה בו כל צרכיו. **ואשיקנא** והוא שייחד לו קרן זוית. ואותבינן עליה מיהא כדי אין שוחטין אותו ביו"ט ואם שחטו אין מכסין את דמו, ואם איתא ליכסייה כדרב יהודה, כלומר בעפר שהכנים. ודהיינו ולטעמיך ליכסייה בדקר נעוץ או באפר הכירה, אלא דלית ליה אחד מהן לא עפר ולא דקר נעוץ ולא אפר הכירה. אי הכי אפילו צבי או עוף ודאי לא ישחוטו שאין לו במה לכסות את הדם. [ושיגיגן דלא מיבעיא קאמר וכו'].

ח) נראה דמפר וכ"ל.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com